

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 4, Article Number:D0034

FINE ARTS

Received: August 2010
Accepted: October 2010
Series : D
ISSN : 1308-7290
© 2010 www.newwsa.com

Ömer Özden
Selcuk University
ozden@selcuk.edu.tr
Konya-Turkey

**ORTAÖĞRETİMDE MÜZİK EĞİTİMİ HAFTALIK DERS SAATLERİNE İLİŞKİN TALİM TERBİYE
KURULU KARARININ MÜZİK ÖĞRETMENLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

ÖZET

Bu çalışma, müzik öğretmenlerinin ortaöğretimde eğitim ve öğretimin gerekliliklerini yerine getirirken karşılaştıkları sorunları, haftalık ders saatlerine ilişkin düşünceleri bağlamında değerlendirmeyi hedefler. Bu amaçla rastlantısal örneklem yolu ile belirlenen 242 müzik öğretmenine uygulanan anketle elde edilen verilerin frekans ve yüzdelik analizleri, SPSS programı ile gerçekleştirilmiştir. İstatistiksel analizler, aritmetik ortalamalar üzerinden bağımsız değişkenlere tek yönlü varyans analizi (Anova) ve t-testi uygulanarak yapılmıştır. Araştırma sonucunda istatistiksel olarak; okul türü, okulda müzik dersliği ve materyali olup olmaması ve yaş değişkenlerinde anlamlı fark ($p<0,05$) olduğu tespit edilir. Öğretmenin eğitim düzeyi, medeni durumu, görev yeri, görev süresi ve cinsiyeti değişkenlerinde ise fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$)

Anahtar Kelimeler: Müzik Dersi, Eğitim, Öğretmen, Haftalık Ders Saati, Müzik Dersliği

**THE EFFECTS OF THE VERDICT OF THE NATIONAL EDUCATION COUNCIL OF TURKEY ON
THE WEEKLY HOURS OF HIGH SCHOOL MUSIC LESSONS ON MUSIC TEACHERS**

ABSTRACT

This research is performed to evaluate the problems music teachers face while executing the necessity of high school training and education in the context of music teachers' thoughts about the weekly hours of the music course. For this aim, the frequency and percentage analysis of the data gathered from this survey which is applied to 240 music teachers chosen by simple random sampling selection is performed by using SPSS. Statistical analysis is performed by using one directional variance analysis (Anova) and t-test by arithmetic average to independent variables. As a result of this research, while there is statistically meaningful correspondence between the kind of high school, age and the availability of the music classroom ($p<0,05$) there is no meaningful correspondence between the teachers' education level, marital status, sex, duty location and duty period variables ($p>0,05$).

Keywords: Music Course, Education, Teacher, Weekly Course Hour, Music Room

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Eğitim kavramı ile ilgili olarak, herkesin üzerinde anlaşmaya varabildiği bir tanım yapmanın zorluğu konusunda tüm eğitim bilimciler hemfikirdir. Deyim yerindeyse ne kadar eğitimci ve eğitim üzerine düşünen varsa, bir o kadar da farklı tanım yapıldığı görülür. Günümüzde, toplumu ya da toplumsal ön plana çıkartan geleneksel eğitim anlayışından çok, odak noktasına bireyin konulduğu eğitim anlayışı hakimdir. Hiç kuşkusuz toplumsal sorunların çözümü, yüksek nitelikli bireylerin yetiştirilmesine bağlıdır. Genel eğitimin önemli bir parçası olan müzik dersi, bireylerin müziksel ve sanatsal etkinlikler yolu ile de eğitimini sağlayarak her öğrencinin yüksek nitelikli bir birey olarak yetişmesine yardımcı olur. Eğitimde amaçların gerçekleşmesi, bireyin zihinsel ve fiziksel eğitimi yanında sanat ve müzik eğitimi ile mümkündür (Sevinç,2006:32).

Eğitim çağdaş anlamıyla, insanın davranışlarında belli amaçlara göre değişiklik oluşturma, toplum içinde değerli olan yetenek, tutum ve diğer davranış biçimlerini geliştirme süreçlerinin tümüdür (Aydınbelge,1989:26). Eğitim, bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk,1979:12). İnsan biyolojik, kültürel ve toplumsal özellikleri de olan bir varlıktır. İnsanın hava, su, yeme, dinlenme, fiziki güven ve cinsel gereksinimlerini giderme konularındaki dürtüleri organizmayı harekete geçirir (Ertürk,1979:64). Bireyi ilkel dürtülerinden arındırma, müziğin bireysel rollerinden sadece biridir. İnsanın bilişsel, duyuşsal, ve devinişsel davranışlarının ana merkezi durumunda olan insan beynini etkileyen müziksel uyarıcıların bu yolla insanın bilişsel, duyuşsal ve devinişsel gelişimini hızlandırmada, yaşamını etkilemede önemi büyüktür. Bireyin verimli ve kaliteli bir yaşam sürebilmesi için, müzik eğitimiyle geliştirilmesi, bireye birtakım davranışların kazandırılması, bireyde bir takım davranış değişikliklerinin oluşturulması gereklidir (Uçan, 1996:24,25). Bu değişiklikler de ancak müzik eğitimiyle sağlanır.

Müzik, özü itibarıyla eğitici bir nitelik taşır, eğitsel amaçlara hizmet eder. Herkes müzikle ilişkisinin biçimine, kapsamına ve derecesine göre ondan yararlanır. Müziğin insan yaşamındaki tüm rolleri ancak müzik eğitimiyle gerçekleşir. Bu bakımdan müzikle ilişkili herkes, müziğin eğitimsel boyutuyla da az-çok ilişkilidir. Görüldüğü gibi müziğin bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik vb. boyutlarda çok yönlü, ve kapsamlı işlevleri ve bu işlevlerin insan yaşamında yeri ve önemi, müziğe bir başka işlev daha kazandırır. Bu da eğitimsel işlevdir. Artık, çağımızda müzik eğitimi bir "insan hakkı"dır (Uçan, 1996:30,31).

Eğitimle ilgilenen her siyasi iktidar, düşünür ya da bilim adamı, kendisine göre uygun bulduğu belli bir eğitim anlayışını dikkate alarak onu yansıtan tanım verir ve ona değişik anlam ve işlev yükler. Kuşkusuz toplumun, sosyal, ekonomik, kültürel, siyasal, teknolojik v.b. boyutlarında, gerek kendi iç dinamikleri, gerekse dış etkiler nedeniyle meydana gelen değişmelere bağlı olarak eğitimin tanım, işlev ve amaçlarında da değişmeler meydana gelebilir. Ancak, birbiri ardına iktidara gelen siyasi partilerin ve bu partilerin milli eğitim bakanlarının, kendi siyasi perspektiflerine göre eğitimi yeniden tanımlamaları, eğitimin işlev ve amaçlarında kendi görüşleri doğrultusunda yenilik ve değişim yapmaya çalışmaları endişeyle karşılanır. Birey ve toplum hayatında çok önemli yeri olan eğitimin sürekli değişimlerle yazboz tahtası haline getirilmesi, tüm eğitimcilerin karşı çıktığı ve eleştirdiği bir durumdur.

Çevrenin, ortamın ve içinde yaşadığı zamanın insan üzerinde etkisi fazladır. İnsan bu baskıdan ancak kültürlenme ve alacağı eğitimle kurtulabilir. Eğitimli birey, eğitimsiz bireye göre daha başarılı, verimli ve mutludur. Okul denilen olgunun hemen hemen tüm toplumlarda var olmasının nedeni de eğitimli, başarılı, verimli ve mutlu bireyler yaratmaktır. Kültür

aktarımının ve eğitimin okullarda gerçekleşmesinde en önemli unsur öğretmendir. Öğretmen, öğrenmeyi kılavuzlayan ve sağlayan kişidir (Demirel ve Yağcı, 2001). Öğretmenler bireyin tüm gelişimine katkıda bulunabilmek için alana özgü öğretme-öğrenme etkinliklerini istenilen nitelikte planlamalıdır. Öğrenme ve öğretme bilişsel, duyuşsal ve devinişsel alanlarda olur. Bilişsel, zihinsel ve duyuşsal alan öğrenmeleri ilgi, tutum; devinişsel alan öğrenmeleri ise, beceri öğrenimi olarak nitelendirilir (MEB,2001). Eğitim programının amaçlarına ulaşması ve müziksel ve sanatsal aktivitelerin bireylerde yaşam tarzı olabilmesi için gerekli en önemli etkenlerden biri öğretim kurumlarındaki müzik öğretmenleridir (Taner ve Bilir,2001:56). Okullarda müzik öğretmenlerinin verdiği müzik eğitimi dersi, öğrencilerin bireysel becerileri ve kişilik gelişimine de büyük katkı sağlar ve eğitim bütünlüğü içerisinde sağlıklı bir yaşam mümkün olur. Bu yönü itibarıyla müzik eğitimi dersinin okullardaki işlev ve etkinliğinin artırılmasında karşılaşılan sorunları belirlemek yararlıdır.

Müziğin insanın bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel rolleri de insan yaşamında çok önemlidir. Dolayısıyla bilim ve teknikte ilerlemiş çağdaş toplumlarda müzik eğitimine büyük önem verilir ve eğitimin her kademesinde müzik eğitimi zorunlu tutulur. Genel eğitimin bir parçası olan müzik eğitimi, eğitimin tüm kademelerinde, çocuk ve gençlerin yaşamını zenginleştirir. Mutlu ve sağlıklı bir yaşam sağlar; onları stres ve gerilimlerden uzak tutar; onların özgüvenlerini artırır ve kişilik kazanmalarına, kendilerini kanıtlamalarına yardımcı olur; yaşamlarını zenginleştirerek daha sağlıklı ve mutlu yaşamalarına olanak sağlar; yaratıcılık yeteneğini geliştirir; deneme-yanılma, geliştirme, değiştirme yeteneklerini artırır; boş zamanlarını etkin bir şekilde değerlendirmelerine ve zevkle çalışmalarına yardımcı olur; sosyo-kültürel çevreye duyarlılığı artırır; toplumsal ve halka ait duyguları yüceltir; genel eğitimde büyük önem taşıyan disiplin, sorumluluk, başarı, güven, estetik, sevgi duygularını geliştirir; öğrencilerin aralarında ilişki kurmalarına, duygu-düşünce-izlenim alışverişi sağlamalarına ve ortak bilişsel davranış geliştirmelerine olanak tanır. Genel eğitimin önemli bir parçası olan müzik eğitimi, öğrencilerin içinde yaşadıkları toplumla ilişkilerine de önemli katkılar sağlar. Müzik eğitiminin, öğrencilerin toplumsallaşmasını kolaylaştırıp hızlandırma; birlikte müzik yapma yoluyla etkileşme; işbölümü, yardımlaşma-dayanışma-paylaşmayı geliştirip güçlendirme; toplumsal kaynaşma ve bütünleşmeyi kolaylaştırma; bireylerin ve toplumların birbirlerine karşı açık, anlayışlı, hoşgörülü, saygılı olmalarını sağlama; ulusal birliği simgeleme gibi çok önemli rolleri vardır. Müziğin kültürel amaç ve gereksinimlere hizmet edici biçimde, genel eğitim içinde yer alan kültürel aktarım sürecinde kullanımı da büyük önem taşır. Bireysel-toplumsal kültürü ve kültürel özellikleri oluşturma, geliştirme, zenginleştirme; kültürel kimliği ve kişiliği oluşturma, koruma ve geliştirmede okullarda verilen müzik eğitiminin oynadığı rol çok önemlidir (Uçan,1996:24,25,26,27).

Daha önce yapılan çalışmalarda (Best,2005;Blom ve Smith,2004;Hanley,2000), çocukluk döneminde müziksel etkinliğe katılım seviyesinin, yetişkinlik döneminde de müziksel etkinliğe devam etme davranışını önemli oranda etkilediği saptanır. Bu nedenle müziksel etkinliğin yaşam boyu sürdürülmesine ilişkin bilincin oluşturulmasında, gençlik dönemlerinde okullarda sunulan genel eğitimde önemli fırsatların elde edilebileceği ve müzik eğitimi derslerinin de bu konuda önemli bir araç olduğu söylenebilir.

Müzik eğitimi ile genel eğitim, ayrılmaz bütündür. Her iki eğitimin de amaçlarında paralellik vardır. Müzik eğitimi aracılığı ile kişilik

eğitimi de sağlanır. Serbest zaman ve müzik etkinlikleri bireye, topluma ve eğitime yararlar sağlar (Uslu,2005:43).

Müzik eğitimi ve sanat kültürü, insanlık tarihinin her döneminde görülen uygulamaları ile gelişmiş ve günümüzde pek çok ülkede, her kademedede genel eğitimin ayrılmaz bir parçası haline gelmiştir (Taner ve Bilir,2001:72).

Genel sanat eğitimi, sanata ilgisi, isteği, yatkınlığı ve yeteneği ne olursa olsun "herkese zorunlu"dur ya da zorunlu olması gerekir (Uçan,1996:206).

Okullarda genel eğitimle birlikte verilen müzik eğitimi, insanın bütünselliğini geliştirme ve koruma açısından çok değerli bir eğitim aracıdır (Özdemir,2004).

Müzik özellikle son birkaç yüzyıldır, tüm toplumlarda eğitimsel amaç ve gereksinimlere hizmet edici biçimde kullanılmaktadır. Müziğin özündeki eğitsel nitelik, müziğin eğitsel amaçlara hizmet etmesi ve eğitsel gereksinimleri karşılamada veya gidermede işe yaraması onu çok eski çağlardan bu yana eğitimin bir boyutu haline getirmiştir. Bu bakımdan müzik öteden beri eğitimin en önemli kapsamsal öğelerinden biridir (Uçan,1996:31).

Büyük bir hızla globalleşen dünyada müzik, bireylerin ve toplumların kültürlenme ve kültürleşmelerinde de rol oynar. Buna paralel olarak müzik eğitiminin, insan yaşamı ve eğitiminde önemi artmış ve tüm dünyada müzik eğitimi önemli bir disiplin haline gelmiştir. Dolayısıyla, çağdaş toplumlarda müzik eğitime büyük önem verilir ve eğitimin her kademesinde genel eğitimin önemli bir parçası olarak müzik eğitimi zorunlu tutulur. Müzik eğitiminin genel eğitime katkısı, işlevi, kavram ve uygulamalarının belirginleşip yaygınlaşmasıyla, müziğin tüm dünyada gittikçe önem kazanan bir eğitim aracı haline geldiği görülür.

Ülkemizde ise, müzik eğitimi konusunda dünyada görülen olumlu gelişmelerin tam tersi olumsuz bir durum söz konusudur. Yapılan son düzenlemelerle, MEB'e bağlı ortaöğretim kurumlarının haftalık ders çizelgelerinde müzik dersi her ne kadar ortak zorunlu dersler arasındaymış gibi görünse de, kimi liselerde beden eğitimi/görsel sanatlar/müzik dersleri arasından, kimi liselerde de görsel sanatlar/müzik dersleri arasından öğrencinin tercih edeceği, seçmeli bir ders olarak yer alır. Bu dersler zorunlu ders olarak görünmesine rağmen, ders programlarına bu derslerden sadece birinin seçilmesi durumunda diğer iki dersin saatleri azalacaktır. Bu durum, bu üç ders arasında ders saatleri orantısızlığına ve haksızlığa neden olur. Çoğu lisede bu tercih ve seçimi öğrenci adına okul yönetiminin yaptığı da bilinen bir gerçektir. Yani müzik dersi zorunlu ortak dersler arasında görünmesine rağmen, okul yönetimince programa hiç alınmazsa, bu durum o okulların hiçbir müzik faaliyetine katılamayacakları ve okul içinde hiçbir müzik ve sanatsal faaliyetin yapılamayacağını gösterir. Bazı lise türlerinde ise (Meslek Lisesi, Teknik Lise), müzik dersinin seçmeli olarak sadece 9. sınıfta yer aldığı, diğer sınıflarda seçmeli olarak dahi yer almadığı görülür. Adı geçen derslerin haftalık ders çizelgesine seçmeli ders olarak konulması, öğrencilerin bu üç ya da iki ders arasından herhangi birini seçmek zorunda bırakılması ve diğerlerini alamaması anlamına gelir. Bu anlamda, haftalık yaklaşık 30-40 saatlik ders yükü içerisinde öğrencilerin sadece 1 saatini bu derslerden (beden eğitimi, görsel sanatlar, müzik) herhangi birine ayırması yetersizdir ve öğrencileri sanat, müzik ve spor aktivitelerinden soğutur. Öğrenciler için birçok ağır ve yorucu dersin arasında, öğretimden ziyade eğitimin verildiği bu derslerin önemi büyüktür.

Talim Terbiye Kurulu'nun 20.07.2010 tarih ve 76 sayılı en son kararı ile, ortaöğretim kurumlarının haftalık ders çizelgesinde bir takım değişiklikler yapıldığı açıklanır. Karardaki yeni değişikliklerle, fen ve

sosyal bilimler liselerinde, beden eğitimi/görsel sanatlar/müzik ders saatleri 9., 10., 11. ve 12. sınıflarda her 3 ders için (3 dersten sadece 1'i seçilebilir) toplam 2 saat; genel liseler, Anadolu liseleri, Anadolu öğretmen liseleri ve güzel sanatlar ve spor liselerinin spor bölümlerinde görsel sanatlar/müzik ders saatleri 9., 10., 11 ve 12. sınıflarda her 2 ders için (2 dersten sadece 1'i seçilebilir) toplam 1 saat; imam hatip ve Anadolu imam hatip liselerinde beden eğitimi/görsel sanatlar/müzik ders saatleri 9. Sınıflarda 2 saat, 10., 11., ve 12. sınıflarda ise her 3 ders için (3 dersten sadece 1'i seçilebilir) toplam 1 saat; güzel sanatlar ve spor liselerinin görsel sanatlar bölümünde, tüm sınıflar için zorunlu 1'er saat; Anadolu sağlık meslek lisesinde beden eğitimi/görsel sanatlar/müzik ders saatleri her 3 ders için (3 dersten sadece 1'i seçilebilir) 9. Sınıflarda 2 saat, 10. ve 11. Sınıflarda 1 saat. Meslek lisesi, Anadolu meslek lisesi, teknik lise ve Anadolu teknik liselerinde, görsel sanatlar/müzik ders saatleri sadece 9. Sınıflarda her iki ders için (2 dersten sadece 1'i seçilebilir) 1 saat müzik dersi olarak belirlenmiştir. Güzel sanatlar ve spor liselerinin müzik bölümünde ise kuruluş amacına bağlı olarak yeterince müzik dersi işlendiği görülür. Böylece, güzel sanatlar ve spor liselerinin görsel sanatlar ve müzik bölümleri dışında, tüm liselerde müzik dersinin seçmeli ders haline getirildiği açıktır. Buna rağmen son düzenlemeyle liselerde müzik dersinin seçmeli dersler yerine, ortak zorunlu dersler arasında gösterilmesi yanlıştır. Çünkü; liselerde müzik dersi, haftalık ders çizelgelerinde beden eğitimi/görsel sanatlar/müzik ya da görsel sanatlar/müzik gibi ders grupları arasından tercih edilen seçmeli bir ders haline getirilmiştir ve ders saatinin azaltılması da dikkat çekicidir.

1970 yılında Moskova'da yapılan Uluslararası Müzik Eğitim Derneği'nin *Çağdaş Dünyada Müzik Eğitimi* konulu kongresinde, S.S.C.B. Bağdarlar Birliği Sekreteri Dimitri Kabalevsky sunduğu bildiri de şöyle der:

1918 yılında, yani genç ülkemizin dış baskılar, karşı-devrim, açlık, soğuk, ekonomik güçlükler ve salgın hastalıklarla boğuştuğu bir dönemde, Sovyet yönetimi kültür, bilim ve sanatın birincil derecede önem taşıdığına ilişkin bir dizi kanuna imza attı. Bu kanunlar profesyonel müzik eğitiminin yanı sıra genel müzik eğitiminde de geçerliydi. Eğitimin ilk kademesinden başlayarak müzik ve güzel sanatlar eğitimi zorunlu kılındı. Çoğu ülkede öğreticiler müzik eğitiminin tüm çocuklara mı yoksa yalnızca yeteneği olanlara mı verilmesini tartışır. Sovyet pedagoglarının buna yanıtı şudur: Müzik, profesyonel anlamda elbette temel düzeyde yeteneği olanlara ya da müziğe karşı aşırı tutkun olanlara verilir ama genel müzik eğitimi ayırım yapmaksızın tüm çocukları kapsar. Bir anne, 7 yaşındaki kızını müzik öğretmenine getirerek sorar: Kızımın müzik dersi alması konusunda ne düşünüyorsunuz acaba? Yeteneği olup olmadığını bilemiyorum. Öğretmen bu soruyu başka bir soruyla yanıtlar: Bu soruyu, kızınızın bu konulara yeteneği olup olmadığını fen, coğrafya ve tarih öğretmenlerine de sordunuz mu? Gördüğünüz gibi belki de hiçbir zaman tarihçi ya da fizikçi olmayacak olan kızınızın bu konularda öğrenim görmesini yadırgamıyorsunuz. Peki öyleyse neden müzik için soruyorsunuz? İnsan dehasının yarattığı en harika şey, onsuz hiçbirimizin, ne bir tarihçinin, ne de fizikçinin yapamayacağı müzik için! Ne bilge bir öğretmen! Herkesin üzerinde tartıştığı bir sorunu ne basit ve ustaca çözmüş. Müziğin okul eğitimi içinde yeri ne olmalı? Bir ders konusu olarak mı ele alınmalı, yoksa temel eğitim şeklinde mi düşünülmeli? Bu konu bugün bile dünyanın her tarafında tartışılmakta. Bu soru özellikle 1920'li yıllarda Sovyet pedagoglarını da epeyce meşgul etmiş. Eğer müziğe okulda ele

alınması gereken bir konu olarak yaklaşılsa der bağdar ve öğretici B.V. Asafyev, o zaman şu soru sorulabilir: Müzik bir sanattır; insanın yarattığı bir fenomen. Öğretilebilir ya da öğrenilebilir bir disiplin değil. Müzik eğitimi alanında değerli çalışmaları olan Prof.N.K. Bryusova da bu konuda şu kısa ve net açıklamayı yapar: Okullarda sanat eğitimi temel ve zorunlu eğitim şeklinde olmalı. Görüşleri günümüze değin değerinden hiçbir şey yitirmeyen N.K. Krupskaya da şunları söylemiş: Sanat konusundaki duygu ve düşüncelerini daha rahat algılayabilmesi, daha rahat düşünebilmesi ve duyabilmesi için gençlere yardımcı olmalı. Bu bildiklerini başkalarına aktarabilmesi ve yakın ilişkiler kurabilmesi için yardımcı olmalı. Arkadaşlarıyla birlikte büyüyen ve yeni yaşama hazırlanan genç, tüm yaşamı boyunca anacağı deneyimlerle dolu olacaktır. Bu, Sovyet pedagogların müziğin (daha geniş anlamda estetiğin) okullardaki genel eğitim içindeki rolü sorununa yönelik düşüncesidir (Aktaran: Kutluk,1997:46,47).

Yukarıda aktarılan bildiri, 20. Yüzyılın başından sonuna kadar, Sovyet müzik eğitimcilerin ve pedagogların müzik eğitiminin tüm okullarda zorunlu olması ve gelişebilmesi için ne tür mücadeleler verdiklerini ve bu konudaki başarılarını özetler. Günümüzde, Amerika, Kanada, Rusya, Avustralya ve tüm Avrupa ülkelerinde pedagoglar, eğitimciler ve siyasi iktidarlar müziğin bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve en önemlisi de eğitimsel öneminin bilincindedir ve müzik dersi bu ülkelerde eğitimin her kademesinde zorunludur. Ancak bugün ülkemizde okullarda genel müzik eğitimi konusunda gelebildiğimiz nokta, 1918'lerin SSCB'sinden bile geri olduğumuzu, siyasi iktidarların ve MEB'in müziğin insan yaşamı ve eğitimindeki rolü ve önemini henüz kavrayamamış olduğunu gösterir. Müzik dersinin tüm liselerde ortak zorunlu dersler arasında gösterilmesine rağmen, beden eğitimi/görsel sanatlar/müzik ya da görsel sanatlar/müzik şeklindeki ders grupları içinden tercih edilecek seçmeli bir ders gibi sunulması, Avrupa Birliği'ne girmeye aday olduğunu iddia eden Türkiye'nin müzik eğitimi konusunda, neredeyse 3. dünya ülkeleriyle hemen aynı düzeyde olduğunun göstergesidir.

Modern insan eğitimi, bilim, teknik ve sanatın üçünü birden içermediği takdirde, insan eğitiminde eksiklik ve yetersizlikler görülür. Dolayısıyla, insanın yapısal bütünlüğünü temel alan modern eğitimde, bilim eğitimi, teknik eğitim ve sanat eğitiminin bir arada verilmesi önemlidir. Bunlardan biri ya da ikisi için diğerlerinden vazgeçilemez. Böyle bir uygulamanın insanın yapısal bütünlüğüne de aykırı olduğu açıktır (Uçan,1996:122).

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Bu araştırmanın amacı, müzik öğretmenlerinin haftalık müzik dersi saatlerinin artırılmaması ve seçmeli (beden eğitimi/görsel sanatlar/müzik veya görsel sanatlar/müzik) olması yönünde alınan kararlara bağlı olarak, ortaöğretimde eğitim ve öğretim uygulamalarında yaşanabilecek sorunları öğrenmek ve bu sorunları müzik öğretmenlerinin haftalık ders saatlerine ilişkin düşünceleri bağlamında değerlendirmektir.

Müzik ve sanat eğitimi, insanın gelişim ve toplumsallaşmasında çok etkili bir unsur olan eğitimin önemli bir parçasıdır. Müziğin, insanın bireysel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve eğitimsel yaşamında oynadığı roller düşünüldüğünde, okullarda müzik eğitiminin zorunlu verilmesinin gereği daha iyi anlaşılır. Tüm dünyada sosyo-ekonomik gelişmelerin, sanata verilen değeri, önemi artırdığı, buna paralel olarak da müzik eğitiminin insan yaşamında öneminin arttığı ve tüm modern dünya ülkelerinde eğitimin her kademesinde zorunlu ders olarak verildiği görülür. Ancak, ülkemizde, güzel sanatlar ve spor liselerinin görsel sanatlar ve müzik bölümleri

dışında tüm liselerde, her ne kadar zorunlu, ortak ders olarak görünse de, müzik dersinin belirli ders grupları arasından öğrencinin tercih edeceği, alınması zorunlu olmayan, seçmeli bir ders haline getirilmesi ve haftalık ders saatinin yetersizliği dikkat çekicidir.

Genel eğitimin bir parçası olan müzik eğitimi, gençlerin kişisel ve sosyal uyum sağlaması açısından da son derece önemlidir. Okullarda müzik dersi ile öğrencilerin bireysel yeteneklerinin geliştirilmesi hedeflenirken, kişilik gelişimine de katkı sağlanır. Böylece eğitimin bütünlüğü içerisinde sağlıklı ve dengeli bir yaşam mümkün olur. Bu yönden müzik dersinin okullarda etkinlik ve işlevinin artırılmasında karşılaşılan sorunları saptamak önemlidir.

Bugüne kadar ülkemizde müzik öğretmenlerinin, müzik dersinin zorunlu tutulmaması ve müzik ders saatleri hakkında düşüncelerini anlamaya yönelik geniş kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olması dikkat çekicidir. Bu araştırma, literatüre bu konuda güncel bir katkı sunmayı ve literatürdeki boşluğu doldurmayı hedeflemesi açısından önemlidir. Ayrıca, bundan sonraki süreçte, bu konu çerçevesinde yapılacak çalışmalara yol gösterici olması açısından da bu araştırma büyük önem taşır.

Çalışmanın ana hedefi, istatistiksel olarak, müzik öğretmenin çalıştığı okul türü, yaşı, çalıştığı okulda müzik dersliği olup olmaması, eğitim düzeyi, medeni durumu, cinsiyeti, görev yeri ve görev süresi gibi değişkenleri de göz önünde bulundurarak, müzik dersinin ortaöğretimde zorunlu olmaması ve haftalık ders saatleri ile ilgili sorunlara ışık tutmaktır.

Millî Eğitim Temel Kanununda yer alan Türk Millî Eğitiminin Hedeflerine ulaşılması açısından, bu çalışmanın sonuçlarını tüm müzik eğitimciler, müzik eğitimciler derneği, müzik öğretmenliği anabilim dalları, ilgili kuruluşlar, eğitimle ilgili kitle örgütleri ve sendikalar, öğrenci velileri ve özellikle de MEB dikkate almalıdır.

3. YÖNTEM (METHOD)

Araştırma deseni olarak, kişilerin karakteristikleri, geçmişleri veya şimdiki davranışları hakkında bilgi edinmeyi ve betimlemeyi amaçlayan tarama metodu (Karasar, 2003) kullanılır. Bu amaçla araştırma için, belirlenen problemlere ilişkin soruların yer aldığı anket formu, farklı illerde ve farklı okullarda görev yapmakta olan müzik öğretmenlerine "random (tesadüfi örneklem)" yöntemiyle uygulanmıştır.

Araştırmanın evreni, 2009-2010 eğitim ve öğretim yılında, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Antalya, Ankara, Adana, Edirne, İstanbul, Kahramanmaraş, Kocaeli, Konya, Tekirdağ, Trabzon, Hatay, Nevşehir, Samsun, Şanlıurfa, Erzurum, Bitlis ve Diyarbakır olmak üzere toplam 17 ilin ortaöğretim kurumlarında görev yapan müzik öğretmenlerinden oluşur. Müzik öğretmenlerine araştırmanın amacı ile ilgili bilgi verilerek gönüllü olup olmadıkları sorulmuş ve sadece gönüllü olanlar çalışmaya katılmıştır.

Araştırmanın örnekleme de, evreni oluşturan müzik öğretmenleri arasından rastgele seçilen 242 müzik öğretmeninden (68 Kadın, 174 Erkek) oluşur.

Araştırmaya katılacak olan gönüllü öğretmenlere anket formları gönderilmiş, anket soruları üzerinde anlaşılmayan herhangi bir şey olup olmadığı sorulmuş, isteyenlere gerekli açıklama yapılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin büyük bir kısmına, öğretmenlere e-mail yoluyla bağlantı kurularak ulaşılmış, küçük bir kısmına ise, müzik öğretmenlerine okul ortamında anket uygulayarak ulaşılmıştır. Ayrıca, araştırmada Türkiye'nin 25 ili hedeflenmesine rağmen 17 ilinden katılım gerçekleştiği görülür.

3.1. Çalışma Grubu (Research Group)

Araştırmancının verilerini toplamak için 2009-2010 eğitim ve öğretim yılında toplam 17 ilin ortaöğretim kademesinde görev yapmakta olan müzik öğretmenleri arasından rastgele seçilen 242 müzik öğretmenine 20 soruluk anket uygulanır. Anket formu uygulanan müzik öğretmenlerinden 68'i kadın, 174'ü erkektir.

3.2. Verilerin Toplanması (Data Collecting)

Araştırma verileri toplanırken gönüllülük esas alınır. Veri toplama aracı olarak anket kullanılır. Anket, 20 soruluk ölçek formu ve Sosyo-demografik veri toplama formundan oluşur.

20 soruluk ölçek formu, müzik öğretmenlerinin müzik eğitimi haftalık ders saatleriyle ilgili görüşlerini öğrenmek ve veri toplamak amacıyla hazırlanmıştır. İlk önce konuya yönelik birçok soru hazırlanmış ve anket sorularının hazırlık aşamasında ilgili kaynaklar incelenmiştir. Bununla birlikte her bir soru, veri setine derinlemesine ulaşmayı sağlayacak biçimde, açık ve anlaşılır şekilde, farklı bireyler için farklı anlamlar taşımamasına özen gösterilerek hazırlanmıştır. Derecelemesi beşli likert şeklinde olan sorulara ait şıkların değerlendirilmesinde, ölçekten alınabilecek en düşük puan 20, en yüksek puan 100'dür. Tek bir soruda, tercih edilen tamamen katılıyorum-hiç katılmıyorum v.b. şıklara göre alınabilecek en düşük puan bir, en yüksek puan ise beştir. Alınan puanlar düştükçe yöneltilen ifadelerle katılma derecesinin de azaldığı görülür.

Hazırlanan anket formu, kapsam geçerliğini sağlamak için Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesinde doktora yapmış, alanlarında uzman beş öğretim üyesine incelettirilerek öğretim üyelerinin görüşleri doğrultusunda 31 soruluk anket formu oluşturulmuştur. Daha sonra 35 müzik öğretmenine pilot uygulama yapılarak anketten elde edilen veriler değerlendirilmiştir. Faktör yük değeri, maddelerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan bir katsayıdır (Büyüköztürk, 2002). Faktör yük değeri .30 un altında kalan ve ölçeğin güvenilirliğini düşüren 11 soru ölçekten çıkarılmıştır. Geriye kalan 20 soruluk ölçek formu araştırmada kullanılmış ve böylece ölçek yapısı standardize edilmiştir. Tüm bu sonuçlara göre yapılan düzeltmelerle görüşme formları uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Müzik öğretmenlerinin doldurduğu sosyo-demografik formda ise, cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim düzeyi, görev süresi, görev yeri, çalışılan okul türü, görev yapılan okuldaki müzik salonu ve materyal durumu ile ilgili sorular yöneltilerek veri toplanmıştır.

3.3. Verilerin Analizi (Data Analysing)

242 müzik öğretmeninden anket yöntemi ile elde edilen verilerin, çeşitli kategorilere göre değerlendirilmesi ve sayısal değerlerle ifade edilebilmesi için veriler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Aşağıda yer alan istatistik analizleri, SPSS programı yardımıyla gerçekleştirilmiştir.

Sosyodemografik değişkenlere göre örneklemin dağılımını ortaya koymak amacıyla yüzdeler ve frekans hesaplamaları yapılmıştır. Yapılan faktör analizinde ise, iki faktör altında toplanan maddelerden birinci faktörde yer alanların faktör yükleri, .463 ile .879 arasında değer almıştır. İkinci faktörde ise, .485 ile .739 arasında değer aldığı görülür. Araştırmada analizler, her iki faktörden tek bir toplam puan elde edilerek yapılır. Birinci faktör varyansın %35,20'sini, ikinci faktör %25,12'sini oluşturur. Bu rakamlar toplamda genel varyansın %60,32'sini açıklar. Birinci ve ikinci faktör arasındaki korelasyon katsayıları yüksek ($r=.86$ $p<0.01$) ve pozitif yönde bulunmuştur. Ölçekten elde edilen verilerin puan ortalamaları açısından, bağımsız değişkenlere ilişkin farklılaşma düzeyini değerlendirmek için, ikiden fazla grup ortalamalarının analizinde tek yönlü varyans analizi (ANOVA), İki bağımsız grup ortalamaları arasında

karşılaştırmalar için ise, t-testi kullanılmıştır. Sonucun istatistiksel yönden anlamlı çıktığı durumlarda, LSD testi farkın kaynağını bulmak için uygulanmış ve yanılma düzeyi $p < 0.05$ olarak kabul edilmiştir. Ölçek sorularının uygulanması yoluyla elde edilen verilere faktör analizi yapılmadan önce, faktör analizine uygunluğu KMO [Kaiser- Meyer-Olkin] ve Bartlett (Bartlett test of sphericity) testiyle test edilmiştir. KMO = 0,81 ve Bartlett $\chi^2 = 3216,336$ ($p < 0.05$) bulunmuştur. KMO, testinde bulunan değer 0,50'nin altında ise kabul edilemez. 0,90 mükemmel, 0,80 çok iyi, 0,70 iyi, 0,60 orta, 0,50 zayıf kabul edilir (Altunışık,2005:217;Sharma,1996:116;Tavşancıl,2002:50). Veriler alt sınır (0.60) değerinin üzerinde olduğundan faktör analizi için uygunluk gösterir. Anketin güvenilirliği için yapılan analizde (Cronbach-Alpha) iç tutarlılık katsayısının 0.82 olarak hesaplanması, ölçeğe verilen cevaplardan elde edilen verilerin değerlendirme için uygun olduğunu gösterir.

4. BULGULAR VE YORUM (FINDINGS AND COMMENT)

Çalışmada örneklem grubundan elde edilen verileri, grubun mesleki ve demografik özelliklerine ait frekans ve yüzdelerini gösteren tablo aşağıdadır.

Tablo 1. Örneklem grubunun demografik özellikleri
(Table 1. Demographic properties of the sample group)

Değişkenler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Eğitim Düzeyi		
Doktora	0	0
Yüksek Lisans	13	5,3
Lisans	229	94,7
Yaş		
40 ve üzeri yaş	37	15,2
35-39 yaş	62	25,7
30-34 yaş	83	34,4
25-29 yaş	49	20,2
20-24 yaş	11	4,5
Cinsiyet		
Erkek	174	72,0
Bayan	68	28,0
Medeni Durum		
Bekar	82	33,9
Evli	160	66,1
Toplam	242	100,0

Tablo 1'de görüldüğü gibi, araştırmaya katılanların cinsiyet değişkeninde %72,0 oranında erkek, %28,0 oranında ise bayan katılımın olduğu belirlenmiştir. Grubun %15,2'si 40 ve üzeri yaş grubunda, %25,7'si 35-39 yaş aralığında, %34,4'ü 30-34 yaş aralığında, %20,2'si 25-29 yaş arası ve %4,5'i 20-24 yaş aralığındadır. Araştırma grubunun %33,9'unun bekar, %66,1'inin ise evli olduğu görülür. Araştırma grubunda doktora mezunu müzik öğretmeni bulunmazken, öğretmenlerin %94,7'sinin lisans mezunu, %5,3'ünün ise yüksek lisans mezunu olduğu görülür.

Tablo 2. Örneklem grubunun mesleki özellikleri
(Table 2. Occupational properties of the sample group)

Değişkenler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Görev Yeri		
İl	155	64,1
İlçe	85	35,1
Belde	2	0,8
Görev Süresi		
12 yıl ve üzeri	58	24,2
10-12 yıl	41	16,9
7-9 yıl	60	24,8
4-6 yıl	50	20,5
1-3 yıl	33	13,6
Çalışılan Okul Türü		
Meslek Lisesi	47	19,4
Teknik Lise	9	3,6
Genel Lise	143	59,1
Anadolu Lisesi	36	14,8
Fen Lisesi	7	3,1
Okulda Müzik Dersliği ve Materyali Durumu		
Hayır	146	60,2
Evet	96	39,8
Toplam	242	100,0

Tablo 2’de görüldüğü gibi, grubun %64,1’i ilde, %35,1’i ilçede ve %0,8’i ise, beldede görev yapmaktadır. Grubun %59,1’i genel lisede, %14,8’i Anadolu lisesinde, %3,1’i fen lisesinde, %19,4’ü meslek lisesinde ve %3,6’sı teknik lisede derse girmektedir. Bu okulların %60,2’sinde müzik dersliği ve materyali yoktur. %39,8’inde ise müzik dersliği ve materyalinin mevcut olduğu saptanmıştır. Görev süresi değişkeninde, 12 yıl ve üzeri çalışanlar %24,2; 10-12 yıl çalışanlar %16,9; 7-9 yıl çalışanlar %24,8; 4-6 yıl çalışanlar %20,5 ve 1-3 yıl çalışanlar da %13,6 olarak belirlenmiştir.

Tablo 3. Örneklem grubunun tutum ve görüşlerine ait istatistiksel özellikler
(Table 3. Statistical properties of the attitude and opinions of the sample group)

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
Alınan puan ve ortalamaları	242	45.00	100.00	87.1279	10.12536

Tablo 3’te görüldüğü gibi, grubun ankete ait bazı tanımlayıcı istatistiklerinde, alınan puanlar 45 ile 100 arasındadır. Puanların ortalaması ise 87,12±10,12’dir. Anketten alınabilecek en fazla puan 100, en az puan ise 20’dir.

Tablo 4. Örneklem grubuna ait değişkenlerin ANOVA (tek yönlü varyans analizi) sonuçları
 [Table 4. The ANOVA (single oriented analysis of variance) results of the variables of the sample group]

DEĞİŞKENLER		İstatistikler				
		\bar{X}	SD+	F	P	LSD
Görev Süresi	12 yıl ve üzeri	87,29	9,62	2,023	,076	
	10-12 yıl	83,84	12,12			
	7-9 yıl	88,19	9,47			
	4-6 yıl	88,03	8,38			
	1-3 yıl	87,73	9,62			
Görev Yeri	İl	86,35	10,83	1,698	,172	
	İlçe	88,44	8,33			
	Belde	87,74	15,44			
Çalışılan Okul Türü	Teknik Lise	88,07	11,16	2,898	,027*	1-5 2-5 3-5 4-5
	Meslek Lisesi	87,34	10,16			
	Genel Lise	86,78	10,29			
	Anadolu Lisesi	89,55	7,45			
	Fen Lisesi	80,00	13,74			
Yaş	40 ve üzeri	82,60	13,26	4,417	,002*	1-3 1-4 1-5 2-4
	35-39 yaş	85,93	10,54			
	30-34 yaş	88,19	8,52			
	25-29 yaş	89,61	8,45			
	20-24 yaş	89,33	10,09			

*p<0,05

Tablo 4'de araştırma grubuna ait çoklu karşılaştırmalara uygun değişkenlerden görev süresi ve görev yeri arasında karşılaştırma yapıldığında, istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (p>0,05). Çalışılan okul türü değişkeninde ise, fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuş ve farkın fen lisesinde çalışan öğretmen grubundan kaynaklandığı tespit edilmiştir (p<0,05). Yaşla ilgili yapılan karşılaştırmalarda ise, farkın istatistiksel olarak p<0,05 seviyesinde anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Farkın kaynağını bulmak için uygulanan LSD testinde bu farkın 35-39 ile 40 ve üzeri yaş grubundan kaynaklandığı görülmüştür.

Tablo 5. Örneklem grubuna ait değişkenlerin t-test sonuçları
 (Table 5. The t-test results of the variables of the sample group)

Değişkenler		İstatistikler			
		\bar{X}	SD±	t	P
Medeni Durum	Bekar	87,44	8,40	-,433	,637
	Evli	86,96	10,89		
Cinsiyet	Erkek	87,24	10,38	,338	,761
	Bayan	86,82	9,46		
Eğitim Düzeyi	Doktora	-	-	,561	,591
	Yüksek Lisans	85,64	6,84		
	Lisans	87,18	10,24		
Çalışılan Okulda Müzik Dersliği ve Materyali Durumu	Hayır	88,39	9,23	-	,007*
	Evet	85,30	11,05		

* p<0,05

Tablo 5’de görüldüğü gibi; gruba ait ikili karşılaştırmalara uygun değişkenlerden medeni durumda, bekar ve evliler arasında sonuç istatistiksel olarak anlamlı çıkmamıştır ($p>0,05$). Cinsiyet değişkeninde de istatistiksel yönden, erkek ve bayanların aldıkları puan ortalamaları sonucu aralarındaki fark anlamlı bulunmamıştır ($p>0,05$). Araştırma grubunun eğitim düzeyi değişkenleri ile yapılan analizde de istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur. Müzik öğretmenlerinin çalıştığı okullarda müzik dersliği ve materyali olup olmamasına göre yapılan analizde ise, çalıştığı okulda müzik dersliği ve materyali bulunan grubun ortalaması düşüktür ve istatistiksel olarak da sonuç anlamlı bulunmuştur ($p<0,05$).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER (CONCLUSION AND RECOMMENDATIONS)

Ortaöğretimde müzik dersinin haftalık saatlerinin yeterli olup olmadığı ve müfredata seçmeli (beden eğitimi/görsel sanatlar/müzik ya da görsel sanatlar/müzik) ders olarak yerleştirilmesini, müzik öğretmenlerinin nasıl değerlendirdiği üzerine yapılan araştırmanın bulgularına dayalı sonuçlar şunlardır:

Araştırma grubunun cinsiyet değişkenine göre yapılan analizde, istatistiksel olarak anlamlı bir bağ bulunmadığı saptanır. Öğretmenlerin bayan veya erkek olmasının önemli bir fark oluşturmadığı ve benzer düşüncelere sahip oldukları belirlenir. Yani bayan ve erkek müzik öğretmenleri müzik dersinin seçmeli olmasını (zorunlu olmamasını) çoğunlukla olumsuz karşılar ve haftalık ders saatlerini de yetersiz görürler.

Grubun yaşa bağlı değişkeni için yapılan analizde ise, istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanır. Bu farkın, 35-39 ve 40 üzeri yaş grubundan kaynaklandığı görülür. Bu da orta yaş üzeri müzik öğretmenlerinin daha genç müzik öğretmenlerine göre görüş ayrılığı yaşadıklarını gösterir. Bu yaş grubuna giren öğretmenler, daha genç olanlara göre, müzik dersinin seçmeli olmasını genel olarak olumsuz karşılamazlar ve ders saatlerini de yeterli görürler. Öğretmenin performansı ve görüşleri yaşıyla yakından ilişkilidir. Yaşla birlikte mesleki deneyimin artması, eğitimde karşılaşılan problemleri çözmede kolaylık sağlayabilir. Ancak, bu yaş grubu öğretmenlerin mesleki yıpranma ve yaşa bağlı fiziksel güç kaybı da, müzik dersinin seçmeli olması ve saatinin artırılmaması konusunda diğer yaş gruplarıyla görüş farklılığı yaşamalarına, uygulamaları olumlu karşılamalarına etki eden bir unsur olarak yorumlanabilir.

Medeni durum değişkeninde, evli ve bekar olma durumuna göre yapılan analizde, istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülür. Yani; erkek ve bayan müzik öğretmenlerinin, bekar veya evli olmaları benzer görüşte olmalarını etkilemez. Bekar ve evli öğretmenler, müzik dersinin seçmeli olmasını (zorunlu olmamasını) çoğunlukla olumsuz karşılamakta ve haftalık ders saatlerini de yetersiz görmektedirler.

Grubun diğer bir bağımsız değişkeni olan eğitim düzeyi değişkeninde de, istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülür. Bu değişken açısından, araştırmaya katılan müzik eğitimi öğretmenlerinin benzer görüşler paylaştıkları saptanır. Yani; müzik öğretmenlerinin, lisans veya yüksek lisans mezunu olmaları, benzer görüşte olmalarını etkilememektedir. Eğitim durumları ne olursa olsun, müzik dersinin seçmeli olmasını (zorunlu olmamasını) öğretmenlerin çoğunlukla olumsuz karşıladıkları ve haftalık ders saatlerini de yetersiz buldukları görülür.

Yapılan istatistik analizlere göre, Görev süresi değişkenine bağlı olarak anlamlı bir istatistiksel fark saptanmamıştır. Bu sonuç ışığında, araştırmaya katılan tüm müzik öğretmenlerinin görev sürelerine ilişkin değişkenlerin sonucu etkilemediği ve derslerin seçmeli olması ve ders saatlerinin yetersizliği konusunda görüşlerinin çoğunlukla aynı olduğu görülür. Yani; öğretmenler, eğitim durumları ne olursa olsun, müzik

dersinin seçmeli olmasını (zorunlu olmamasını) çoğunlukla olumsuz karşılamakta ve haftalık ders saatlerini de yetersiz görmektedirler.

Araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin büyük bölümü öncelikle illerde sonra ilçelerde çalışan öğretmenlerden oluşur. İl ve ilçelerde görev yapan müzik öğretmenlerinin müzik eğitimi dersi ve öğretim programlarının uygulanması konusundaki görüşleri, araştırma sonuçlarının tüm müzik dersi öğretmenlerine genellenebilmesi açısından önemlidir. Görev yeri değişkenine göre yapılan analizde, istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanır. Bu da araştırmaya katılan müzik öğretmenlerinin çalıştıkları yerin, müzik dersinin zorunlu olmaması ve ders saatinin az olmasının ortaya koyduğu etkiler konusunda aynı görüşe sahip olduklarını ve tepkilerinin benzer olduğunu gösterir. Yani, görev yerleri neresi olursa olsun, öğretmenler müzik dersinin seçmeli olmasını (zorunlu olmamasını) çoğunlukla olumsuz karşılar ve haftalık ders saatlerini de yetersiz görürler.

Grubun görev yaptığı okullarda özel bir müzik dersliğinin bulunup bulunmaması değişkenine göre yapılan analizde ise, istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanır. Okulunda müzik salonu ve materyali olan öğretmenler, müzik dersinin seçmeli olmasını çoğunlukla olumlu karşılar ve haftalık ders saatlerini de yeterli görürler. Şaşırtıcı olan bu sonuç, müzik dersliği ve materyali bulunan okullarda çalışan müzik öğretmenlerinin, dersin amaçlarına ulaşabilmede ve öğrenci merkezli sorunlarda, dersin süresi ve zorunlu olmaması ile ilgili olarak daha az sorun yaşadıklarını gösterir. Müzik dersliği ve materyali bulunmayan okullarda çalışan öğretmenler ise, müzik dersinin seçmeli olmasını (zorunlu olmamasını) çoğunlukla olumsuz karşılar ve haftalık ders saatlerini de yetersiz görürler. Bu durum, kısıtlı olanaklarla çalışan müzik öğretmenlerinin, öğrencilerine eğitim ve öğretimde tutum ve davranış kazandırırken daha fazla süreye ihtiyaç duydukları ve eğitimde verimlilik sağlarken daha fazla sorun yaşadıkları şeklinde de yorumlanabilir.

Müzik öğretmenlerinin çalıştıkları okul türü değişkenine göre yapılan analizde de gruplar arası farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülür. Bu farkın fen liselerinden kaynaklandığı tespit edilir. Fen liselerinde okul yöneticilerinin ve öğrenci velilerinin öğrencilerden ve öğrencilerin de kendilerinden tek önemli beklentisi, üniversite sınavını çok iyi bir dereceyle kazanmak ve yüksek puan almaktır. Büyük önem taşıyan ve her zaman ön planda olan bu beklentiden dolayı, fen liselerinde hem öğrencilerin hem de öğretmenlerin müzik eğitimi dersine yönelik ilgileri ve verdikleri önem oldukça azdır. Fen liselerinde müzik dersine giren öğretmenler, müzik dersinin seçmeli olmasını genel olarak olumsuz karşılamazlar ve ders saatlerini de yeterli görürler. Yani, fen liselerinde müzik dersine gereken ilgi ve önemin verilmemesi, müzik öğretmenin genel düşünce, görüş ve tutumuna da yansıyan olumsuz bir durum olarak kendini gösterir. Müzik eğitiminin önemine yapılan vurgular göz önüne alındığında, genel eğitimin sanat ve müzik eğitimi ile bir bütün olarak ele alınması ve düzenlenmesinin zorunluluğu daha iyi anlaşılır. Gerek öğrenci ve velilerin, gerekse okul yönetimi ve diğer öğretmenlerin bunu benimsenmesi büyük önem taşır. Fizik, kimya ve matematik gibi önemli alan derslerinin yanında, müzik dersini önemsiz ve gereksiz bir ders olarak gösteren her türlü davranış ve tutumdan uzak durulması, eğitimin kalitesi ve bütünlüğüne önemli katkılar sağlayacaktır.

Araştırma ile ilgili literatürde "Orta Öğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Müzik Dersi Hakkındaki Düşünceleri ve Beklentileri"nin ortaya konulmasına yönelik çalışmada, öğrenciler çoğunlukla, haftalık ders saatinin yeterli olduğu yönünde görüş bildirirler (Can,2008). Aynı şekilde öğrenci görüşlerine yönelik yapılmış diğer bir çalışmada da buna benzer sonuçlar elde edilir (Karahasan ve Özdemir,2007). Her iki çalışmada elde

edilen bulgu ve sonuçlar, bu araştırmada elde edilen bulgu ve sonuçlarla çakışmaz.

Ankara'daki ortaöğretim kurumlarında uygulanan müzik eğitimi dersinin sorunlarına ilişkin yapılan çalışmada ise, müzik dersinin etkin bir şekilde uygulanabilmesi için ders saatlerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılır (Aycan ve Uslu, 2004).

Bir diğer çalışmada ise, müzik eğitimi ders saatinin, sanata yönelmeyi sağlama açısından yeterli olmadığı sonucuna ulaşılır (Yıldız, 1997). Öğretmenlerin büyük bölümü (%71,3) haftalık müzik eğitimi ders saatini yeterli görmemektedir (Taşan, 2006).

Yapılan bir araştırmada özellikle müzik eğitimi derslerinde tüm sınıflarda branş öğretmeninin girmesi gerektiği, ders saatlerinin arttırılması, velilerin müzik eğitimine karşı duyarlı hale getirilmesi için çalışmalar yapılması gerektiği belirtilir (Gedikli ve Özdemir, 2003).

Bu araştırma sonucunda saptanan bulgulara göre ise, müzik öğretmenleri genel olarak müzik dersinin seçmeli olması ve ders saatlerinin yetersizliği konusunda, eğitim ve öğretimin amaçlarına ulaşabilmede sorunlar yaşadıklarını belirtirler. Müzik öğretmenlerinin görüşlerinin elde edilmeye çalışıldığı bu araştırmanın sonucu ile öğrencilerin müzik eğitimi ders saatini yeterli görmeleri ile ilgili daha önce yapılan araştırmada çıkan sonucun birbirinden farklı olması önemlidir. Hem öğretmen hem de öğrenci beklentilerinin eğitimin bütünlüğü içerisinde tekrar gözden geçirilmesi ve sınav sistemlerinin öğrenciler üzerinde oluşturduğu olumsuz baskıların, müzik ve sanatın önemini gölgelemesini engelleyecek bir yaklaşım gösterilmesi yararlı olacaktır. Çünkü eğitim bir bütündür ve bunun içerisinde zihinsel olduğu kadar sanatsal eğitim de gereklidir. Müzik eğitimi alan bir öğrencinin motivasyon ve okul başarısının yüksek olması daha olasıdır. Öğrencilerin ve öğrenci velilerinin bu gerçeğin farkında olmalarını sağlayacak aydınlatıcı çalışmalara gereksinim vardır.

Sonuç olarak müzik eğitimi haftalık ders saatinin yetersiz olmasının ve müzik dersinin zorunlu olmamasının, hem okullarda öğretmenlerin eğitim ve öğretim uygulamalarında sıkıntı yarattığı, hem de müzik ve sanat bilincinin oluşturulmasında ve bunun kişilerde tutum ve davranış şekline dönüştürülmesinde probleme neden olduğu açıkça görülür. Dünyada birçok ülke müzik eğitimini yeterli derecede haftalık ders saatleriyle desteklemeyi ve zorunlu okutulmasını tercih etmektedir.

Konuyla ilgili bir diğer sorun ise, ortaöğretim kurumlarında müzik ders saatlerinin azalması ve zorunlu tutulmamasının ardından ülke genelinde görev yapan yüzlerce branş öğretmeninin çalıştıkları okullarda "norm fazlası" olma riski ile karşı karşıya kalmasıdır. Bu kararın uygulanmasına devam edildiği takdirde ortaöğretimde müzik dersi fiilen sona erecektir. Çünkü ortaöğretimin temeli olan 9. sınıftan itibaren müzik dersi alınmadığında, üniversite sınav yoğunluğu ve heyecanının daha da artacağı sonraki sınıflarda da bu dersin yeterli oranda seçilebilmesi olası değildir. İnsan kişiliğinin, yaratıcılığının ve duygularının gelişiminde büyük önem taşıyan ve tarih boyunca eğitim programları içinde hak ettiği yeri alan müzik dersinin, ortaöğretimin 9. sınıflarından itibaren zorunlu olarak okutulmaması, Türk millî eğitiminde onarılması güç eksikliklere yol açar. Bu nedenle ortaöğretimin tüm sınıflarında müzik dersine zorunlu yer verilmeli, ayrıca müzik dersinin yer almadığı tüm okul türlerinde de eğitimin her kademesinde öğrencilerin müzik dersini alabilmesi sağlanmalıdır.

16.05.2005 tarihinde Gazi Üniversitesi Müzik Öğretmenliği Anabilim Dalında MEB Talim Terbiye Kurulu Başkanı Prof. Dr. Ziya Selçuk'un da katılımıyla bir araya gelen Müzik Öğretmenliği Anabilim dalları başkanlarının aldıkları kararlar arasında yer alan ve MEB'in ilgili birimlerine iletilen: "Liselerin 4 yıla çıkarılmasıyla birlikte genel,

meslekî ve teknik liselerin en az ilk sınıfında haftada iki saat müzik dersi zorunlu ortak dersler arasında yer almalıdır. Üst sınıflarda isteyen öğrenciler için seçmeli koro, çalgı toplulukları vb. dersler konulmalıdır" önerisini de bugüne kadar hep görmezden gelen Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu, müzik dersi haftalık ders dağılım çizelgelerinin belirlenmesiyle ilgili alınacak yeni kararlarda, eğitimcilerin, müzik eğitimcileri derneğinin, ilgili kuruluşların, müzik öğretmenliği anabilim dallarının ve eğitimle ilgili kitle örgütlerinin görüşlerine başvurmalı ve kulak vermelidir. Müzik öğretmenliği anabilim dalları ve ortaöğretim kurumlarında çalışan tüm müzik eğitimciler de bu konuda ortak tutum almalıdır. Ders dağılım çizelgesinin, eğitimin tüm kademelerinde müzik dersini zorunlu olarak kapsayacak biçimde yeniden hazırlanması için MEB'in ilgili birimlerine konuyla ilgili görüşler iletilmeli, veliler, basın ve aydınlar ortaöğretimde müzik eğitimine sahip çıkmalıdır.

Özellikle sınava hazırlık döneminde olan öğrenciler çok yoğun stres ve baskı altına girebilirler. Öğrenciler, müzik dersleri ve yapılan tüm güzel sanat etkinlikleri sayesinde, zihinsel rahatlama, kaygı ve stresi azaltmada olumlu gelişmeler sağlayabilecek, özgüven duygusu, sorumluluk alma, toplumsallaşma gibi özellikler kazanabilecektir. Diğer yönü ile öğrencileri, eğitimde tırmanan şiddet ve sağlığı tehdit eden kötü alışkanlıklardan, davranış bozukluklarından korumada önemli rol oynayabilecek müzik eğitimi derslerinin ve faaliyetlerinin göz ardı edilmemesi önemlidir. Bu dersin etkinliğinin modern ve nitelikli bir eğitim anlayışı ile artırılmasına yönelik yeni düzenlemelere duyulan gereksinim açıkça ortadadır.

Eğitim, bilim, teknik ve sanatın her üçünü de kapsayan bir içerikle düzenlenip gerçekleştirilerek, birey ve toplumları yönlendirme, değiştirme ve geliştirmede en etkili süreç niteliği kazanır. Modern eğitimin temel işlevi, modern yaşamın gerektirdiği modern insanlar ve çağdaş toplumlar yetiştirmektir. Modern insan, bilim, sanat, teknik alanlarında gerekli birikimle donanmak zorundadır. Çünkü, çağdaş yaşam, bireylerin bu üç alanın her birinden belirli bir birikim edinmesini gerektirir. Bu birikimde üç alandan birinin bile eksik kalması, bireyin yaşam koşullarına uyum sağlaması, dengeli ve doyumsuz bir yaşam sürdürmesi zordur. Dolayısıyla, insanın yapısal bütünlüğünü temel alan modern eğitim anlayışında teknik eğitim, bilim eğitimi ve sanat eğitiminden herhangi birinin dışlanması yanlıştır (Uçan, 1996:122). Uçan'ın da belirttiği gibi, bu üç temel eğitime eşit derecede önem vermeyen bir eğitim anlayışı insanın yapısal bütünlüğüne de zarar verir. Millî Eğitim Bakanlığı yetkilileri güzel sanatlarla ilgili dersleri zorunlu hale getirmeli ve zorunlu müzik eğitimi için bir an önce tüm önlemleri eksiksiz almalıdır. Eğitim süreçleri boyunca güzel sanatlar eğitimine yeterli olanak ve zaman ayırmadan, öğrenciyi sürekli eleme sınavlarına tabi tutarak birbiriyle yarıştıran eğitimsel uygulamalar, eğitim sisteminde, ergen ve çocuk gelişiminde önemli sorunlara neden olabilir. Güzel sanatların bir dalı olan müzik eğitimine yeterli ders saati ayrılmadığı ve eğitimin her kademesinde zorunlu tutulmadığı sürece Millî Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen Türk Millî Eğitimi'nin Hedeflerine ulaşılması olası değildir. İlköğretim okullarının tüm sınıflarında zorunlu müzik dersi için haftada iki saatlik zaman ayrılmalı, ortaöğretimde ise, ortak dersler arasında seçmeli olarak yer alan beden eğitimi/görsel sanatlar/müzik dersleri, zorunlu ve haftada iki'şer saat olmalıdır.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E., (2005). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. Sakarya: Sakarya kitapevi. 212-231.

2. Aydınbelge, N., (1989). Türkiye’de Müzik Öğretmeni Yetiştirilmesi. Ankara: Ofset Repromat Matbaası.
3. Aycan, T. Ve Uslu, M., (2004). Ankara’daki Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Müzik Dersinin Sorunlarına İlişkin Bir İnceleme, Anı Yayıncılık Eğitim ve Araştırma Dergisi, 162, Ankara.
4. Best, D., (2005). Young people and lifelong participation in music and musical activity: a sociological perspective on contemporary musical education programmes in England and Wales. Leisure Studies, (24) 1: 27-43.
5. Blom, D. and Smith, B., (2004). Music Education and Musical Active Lives: A Lifelong Approach to Curriculum Development. Music, Education and Society, (9) 2: 269-287.
6. Büyükoztürk, Ş., (2002). Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı. Eğitim Yönetimi Dergisi. 32: 470- 483.
7. Can, V., (2008). Ortaöğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Müzik Eğitimi Dersi Hakkındaki Düşünceleri ve Beklentileri, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
8. Demirel, Ö. ve Yağcı, E., (2001). Öğretim İlke ve Yöntemleri. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
9. Ertürk, S., (1979). Eğitimde Program Geliştirme Ankara: Meteksan A.Ş. Matbaacılık, Ankara.
10. Gedikli, N. ve Özdemir, M., (2003). İlköğretim Okullarında Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Müzik Dersine İlişkin Görüşleri (Diyarbakır Örneği). Anı Yayıncılık Eğitim ve Araştırma Dergisi, Sayı 15, 57-66.
11. Hanley, B., (2000). A review of correlates of musical activity of children and adolescents. School Music And Education. 32 (5): 940-952.
12. Karademir, T., Eskiyecek, C.G. ve Çoban, B., (2010). Beden Eğitimi Ders Saatlerinin Azaltılmasına Yönelik Kararın Öğretmenler Üzerindeki Etkileri, e-journal of New World Sciences Academy, (5) 2: 167-177.
13. Karahasan, S. ve Özdemir, M., (2007). Ortaöğretim Kurumlarında Müzik Dersinin Seçmeli Ders Olarak İşlenmesinin Öğrenciler Gözüyle Değerlendirilmesi, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi, V (1), 37- 42.
14. Karasar, N., (2003). Bilimsel Araştırma Yöntemleri (12. Baskı), Ankara: Nobel Yayınevi.
15. Kutluk, F., (1997). Müzik ve Politika. Ankara: Doruk Yayıncılık.
16. MEB., (2001). İlköğretimde Etkili Öğretme Ve Öğrenme Öğretmen El Kitabı. Ankara: İlköğretim Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
17. Özdemir, M., (2004). "İlköğretim Müzik Öğretmeni İhtiyacı". Evren Yayıncılık Çağdaş Eğitim Dergisi. 8:23.
18. Sevinç, S., (2006). "Genel Eğitimde Müziğin Yeri". İstanbul: Ağaç Yayınları
19. Sharma, S., (1996). Applied Multivariate Techniques, Jhonn Wiley & Sons inc.; 116, New York. (Lewis-Beck vd. 1994:112-113),
20. Taner, K., ve Bilir, A., (2001). Güzel Sanatlar Ve Müzikte Öğretim Yöntemleri. Ankara: Kozan Ofset Matbaacılık.
21. Taşan, M., (2006). İlköğretim Okullarında Müzik Eğitimi Ders Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeyi, Evren Yayıncılık Çağdaş Eğitim Dergisi, 4 (4), 139-147.
22. Tavşancıl, E., (2002). Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi. Ankara: Nobel Yayıncılık
23. Uçan, A., (1996). İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

24. Uslu, R., (2005). Müzik Öğretmeninin El Kitabı. İstanbul: Morpa Yayınları.
25. Yıldız, G., ve Taşan, M., (1997). Müziği Meslek Olarak Seçenlerin Müziğe Yönelmelerinde İlk ve Ortaöğretim Kurumlarının Etkisi Üzerine Bir Araştırma, Evren Yayıncılık Çağdaş Eğitim Dergisi, II (1),41-53, Ankara.